

selv om de nævnte sammenslutninger er trådt sammen inden for en organisation, der efter national retspraksis er offentlig-retlig.

af denne mindstepris og tillægelse af bindende virkning for samtlige erhvervsdrivende på det pågældende marked, har i sig selv til formål at fordreje konkurrencen på nævnte marked.

2. Det er ved anvendelsen af traktatens artikel 85, stk. 1, unødvendigt at tage hensyn til en aftales konkrete virkninger, når aftalen har til formål at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen. En aftale, der fastsætter en mindstepris for en vare, og som forelægges de offentlige myndigheder med henblik på stadfæstelse
3. Fastsættelsen i en medlemsstat af en mindsteindkøbspris for et halvfabrikata kan påvirke handelen mellem medlemsstater, når det pågældende halvfabrikata udgør råvaren i en anden vare, der afsættes andetsteds i Fællesskabet, uanset om denne færdigvare er beskyttet af en oprindelsesbetegnelse.

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT SIR GORDON SLYNN fremsat den 2. oktober 1984 *

Høje Domstol.

I Den franske Republik er der med lov nr. 75/600 (JORF af 11. juli 1975) givet nærmere regler om anerkendelse af visse brancheorganisationer inden for den landbrugsmæssige produktion af bestemte varer. Efter lovens artikel 5 kan brancheorganisationer, der var oprettet ved lov eller bekendtgørelse, og som bestod ved lovens offentliggørelse, efter ansøgning opnå de fordele, der hjemles i lovens artikler 2, 3, og 4. Efter artikel 2 kan aftaler, der vedtages af brancheorganisationer, af den kompetente administrative myndighed helt eller delvis

»udvides« for et bestemt tidsrum, når de har til formål blandt andet at sikre gennemførelsen af prisbestemmelser. Sådanne aftaler skal være vedtaget enstemmigt af medlemmerne eller i overensstemmelse med den i loven fastsatte fremgangsmåde. En »udvidelse« medfører, at bestemmelserne i aftalen bliver bindende i det pågældende produktionsområde for enhver, der driver en af brancheorganisationen omfattet virksomhed. I medfør af artikel 4 er enhver kontrakt om levering af varer indgået mellem personer, der er omfattet af en udvidet aftale, og som ikke er i overensstemmelse med aftalens bestemmelser, ugyldig. En af betingelserne for en udvidelse er, at den pågældende

* Oversat fra engelsk.

aftale er forenelig med EØF-reglerne (artikel 2).

Bureau national interprofessionnel du cognac («BNIC») er en juridisk person, der er oprettet ved ministeriel bekendtgørelse, og som finansieres ved skattelignende afgifter fra branchens medlemmer. Dens opgaver består bl.a. i at drøfte og udarbejde regler om erhvervelse, afsætning, destillation, markedsføring, oplagring og salg af vine og spiritus fremstillet i Cognac-distriktet i Frankrig.

Af en skrivelse dateret den 14. april 1977 fra det franske landbrugsministerium til direktøren for BNIC fremgår det, at BNIC var stødt på vanskeligheder i forbindelse med overholdelsen af de priser, den fastsatte. Som følge heraf anmodede BNIC om at nyde godt af lov nr. 75/600, således at dens aftaler kunne »udvides« i medfør af loven. De aftaler, den vedtog, opnåede efterfølgende sådan »udvidelse«.

På det for denne sag relevante tidspunkt var BNIC's interne organisation fastsat i vedtægter vedtaget den 19. juni 1978 og godkendt af landbrugsministeren den 2. august 1978 ved bekendtgørelse (JORF 16.-17. august 1978). Efter de nævnte bestemmelser var medlemmerne af BNIC opdelt i to »grupper«, der repræsenterede de to led i cognacindustrien, som jeg vil kalde »forhandlere« og »vinavlere«, og en tredje gruppe bestående af repræsentanter fra forskellige bierhverv. Medlemmerne udpeges af landbrugsministeren på grundlag af lister vedtaget af vedkommende brancheorganisation. Hver af de to førstnævnte grupper udpeger en officiel repræsentant og kan afholde særskilte møder. Direktøren for BNIC deltager i møderne og kan iværksætte retsforfølgning på BNIC's vegne ved over-

trædelser af brancheaftaler, der er »udvidet« ved ministeriel bekendtgørelse. Endvidere findes en bestemmelse om, at ministeren udnævner en kommitteret, der har til opgave at deltage i samtlige BNIC's møder, og som kan give sit samtykke til dennes beslutninger eller forelægge dem til ministerens godkendelse. I forelæggelsesdommen betegnes den kommitterede som BNIC's forretningsfører.

Det første led i tilvejebringelsen af sådanne brancheaftaler i BNIC er en beslutning om at opfordre en ekstraordinær generalforsamling i BNIC til at udfærdige en aftale. En sådan beslutning vedtages af en ordinær generalforsamling, efter at spørgsmålet har været drøftet i møder mellem de to »grupper« og repræsentanter for bierhvervene. Et udkast til aftale udarbejdes af et stående udvalg bestående af otte medlemmer af BNIC. Udkastet forelægges til godkendelse i møder for hver gruppe. Den ekstraordinære generalforsamling forelægges derefter indstillinger fra de officielle repræsentanter for de to grupper. Efter drøftelser og eventuelle konsultationer med forsamlingerne for den enkelte gruppe underrettes generalforsamlingen om de beslutninger, den enkelte gruppe har truffet med hensyn til udkastet til aftale. Er der overensstemmelse mellem grupperne om udkastet, ansøger generalforsamlingen ministeren om at »udvide« aftalen. Er der ikke overensstemmelse mellem siderne, kan spørgsmålet indbringes for voldgift.

Denne procedure gjaldt for en brancheaftale for produktionsåret 1980/1981, der blev indgået af de respektive grupper på en generalforsamling i BNIC den 7. november 1980. Aftalen blev underskrevet af repræsentanter for de to grupper og direktøren for BNIC, blev forelagt til udvidelse og gjort ufravigelig ved en ministeriel bekendtgørelse af 27. november 1980 (JORF af 3. december 1980).

I aftalen bestemmes det, at den gælder for Frankrig (moderlandet) og for erhvervsmæssige producenter eller brændier af destillerbare hvidvine eller alkohol, der er berettiget til betegnelsen cognac (artikel 1), samt udtales, at den er indgået ved enstemmig beslutning af de respektive grupper, der har anmodet om aftalens udvidelse i dens helhed. Aftalen fastsætter mindstepriser for vine bestemt til destillation, priser for alkohol destilleret i 1980 og tidligere, samt en mindstepris for cognac (artiklerne 2, 3, 4, 5 og 8).

Den tidligere dato til trods er den pågældende aftale den brancheaftale, som en beslutning af 13. november 1980 fra den kommitterede ved BNIC påregnede indgået. Hans beslutning vedrører produktionskvotaer og de mængder, der kan indkøbes af grossister, samt opretholdelse af lagre. Efter beslutningens artikel 17 skal mindstepriser for vine, der er bestemt til produktion af cognac, fastsættes i en brancheaftale.

Guy Clair driver virksomhed som grossist i cognac og er behørigt registreret som sådan. I tiden mellem den 10. december 1980 og den 30. juni 1981 indkøbte han noget over 146 hl alkohol fra forskellige producenter til priser, der lå under de i brancheaftalen fastsatte. BNIC anlagde sag imod ham med påstand om annullation af de pågældende kontrakter og om erstatning. Under behandlingen af annullationspåstanden for Tribunal de grande instance de Saintes, gjorde Guy Clair gældende, at brancheaftalen var i strid med EØF-traktatens artikel 85. Den nationale ret har forelagt tre spørgsmål til præjudiciel afgørelse. Det er hensigtsmæssigt at tage de to første sammen:

»1) Skal sammenslutningen af vinavlere og forhandlere i BNIC anses som en

sammenslutning af virksomheder, når den aftale, der er indgået mellem dem, tillige er underskrevet af præsidenten for BNIC?

2) Skal den fastsættelse af en mindsteindkøbspris for spiritus, som er aftalt mellem vinavlerne og forhandlerne, anses som en samordnet praksis?»

Genstanden for begge spørgsmål er, om fastsættelsen af priser gennem en brancheaftale under de i sagen foreliggende omstændigheder udgør en konkurrencebegrænsende praksis, der er forbudt efter artikel 85, stk. 1.

Det er klart, at spiritus fremstillet ved destillation af vin må betragtes som et industriprodukt, således at de særlige regler for landbrugsprodukter ikke finder anvendelse. Hertil kommer, at det i forelæggelsesdommen oplyses, at ingen anmeldelse er blevet foretaget efter forordning nr. 17 af 6. februar 1962 (EFT 1959-1962, s. 81) med henblik på brancheaftalens fritagelse fra traktatens artikel 85, stk. 1.

Artikel 85 forbyder »alle aftaler mellem virksomheder, alle vedtagelser inden for sammenslutninger af virksomheder og alle former for samordnet praksis,... som har til formål eller til følge at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet«. Der har været en større diskussion om, hvorvidt de foranstaltninger, der træffes af eller i BNIC, omfattes af en af de nævnte kategorier. Det er af den grund, at en undersøgelse af BNIC's organisation er nødvendig.

Det gøres for det første gældende, at BNIC ikke er nogen virksomhed, da den er et

forvaltningsorgan, der hverken fremstiller, afsætter eller forhandler varer. Den omstændighed, at aftalen er underskrevet af direktøren, viser, at der i virkeligheden er tale om en retsakt fra et offentligt organ. Under alle omstændigheder er aftalen kun et dokument af rådgivende karakter udfærdiget af en organisation, der er oprettet med henblik herpå, og som er underlagt centraladministrationens myndighed og kontrol, idet denne alene kan træffe bindende beslutninger. BNIC er ikke nogen sammenslutning af virksomheder, fordi der ikke består nogen aftalemæssig forbindelse imellem medlemmerne, hvilket må være en afgørende forudsætning for, at der foreligger en sammenslutning. BNIC udgør heller ikke »virksomheder«, fordi dens medlemmer er valgt blandt faglige organisationer, der ikke selv er medlemmer af BNIC. Fastsættelsen af priser de to grupper imellem kan følgelig ikke anses som en samordnet praksis.

På vegne Guy Clair er det gjort gældende, at sammenkomsten de to grupper imellem er en sammenslutning af virksomheder eller i hvert fald en sammenslutning af sammenslutninger af virksomheder, et hensigtsmæssigt kortfattet udtryk til at betegne det væsentlige i BNIC's karakter. Den omstændighed, at BNIC er et offentligt organ og ikke driver virksomhed, er irrelevant. Fastsættelsen og gennemførelsen af priser ved hjælp af et redskab som brancheaftaler er en samordnet praksis.

Kommissionen er af den opfattelse, at medlemmerne af BNIC er repræsentanter for faglige sammenslutninger, der bringer deres medlemmers navne i forslag med henblik på udnævnelse. Dette gør BNIC til en sammenslutning af virksomheder og den optræder som sådan, når den vedtager aftaler om prisfastsættelse. Når virksomheder træffer foranstaltninger med konkurrencebegrænsende virkninger, må sådanne foranstaltninger være beslutninger truffet af sammenslutninger af virksomheder, uanset den retlige kvalifikation i national ret af den organisation, virksomhederne er medlemmer af. Selv om prisfastsættelsen ikke var nogen

vedtagelse inden for en sammenslutning af virksomheder, foreligger der mellem repræsentanterne for de to grupper en overensstemmende vilje, for så vidt angår den fastsatte pris, og dette udgør en aftale i den forstand, artikel 85, stk. 1, lægger til grund.

Det er ikke blevet gjort gældende, at BNIC skal anses som en virksomhed omfattet af traktatens artikel 90.

Er BNIC en virksomhed?

Ved anvendelsen af artikel 85, skal en »virksomhed« forstås som en økonomisk enhed, uanset dens juridiske form (jfr. sag 170/83, Hydrotherm Gerätebau GmbH/Compact, dom af 12. juli 1984, præmis 11, Sml. 1984, s. 2999) og uanset hvilken art virksomhed, den driver. (F.eks. er en organisation, der forvalter ophavsrettigheder og lignende rettigheder, en »virksomhed«, selv om den ikke fremstiller eller forhandler varer (f.eks. sag 127/73, BRT/SABAM og Fonior, Sml. 1974, s. 313)). Derimod kan en organisation, der er oprettet ved ministeriel bekendtgørelse, og hvis eneste opgave er at forbedre og udarbejde regler, som skal gælde for andres økonomiske virksomhed, ikke siges selv at drive virksomhed og kan ikke anses som »en virksomhed« ved anvendelsen af konkurrencereglerne. Efter de foreliggende omstændigheder forekommer BNIC mig ikke at være »en virksomhed«.

Er BNIC en sammenslutning og, hvis dette er tilfældet, da en sammenslutning af virksomheder?

Bortset fra de to »personligheder«, der hver repræsenterer en side i branchen, udnævnes medlemmerne af BNIC på grundlag af lister, der udfærdiges af de berørte faglige organisationer. Den omstændighed, at disse faglige organisationer bringer navne i forslag uden at være retligt tvunget hertil, og at de udnævnte personer er villige til at påtage sig hvervet, tyder efter min opfattelse på, at når de er forsamlet i BNIC, må de

betrages som en sammenslutning ved konkurrencereglerne anvendelse. Den omstændighed, at møderne finder sted inden for en bekendtgørelses rammer, såsom bekendtgørelsen af 18. februar 1975 (Journal Officiel af 26. februar 1975,) og i overensstemmelse med de dagældende regler, gør den ikke mindre til en sammenslutning. Den er klart en forening af personer, samlet med et fælles formål for øje.

To betingelser må efter min opfattelse være opfyldt for at anse BNIC for en sammenslutning af virksomheder eller for at omfatte en sådan: 1) de personer, der udnævnes af ministeren, må enten selv være eller repræsentere en virksomhed; 2) de må være udnævnt og handle i deres egenskab af virksomheder eller sådanne repræsentanter.

I nærværende sag udnævnes medlemmerne af de to grupper tilsyneladende ikke af ministeren i deres egenskab af virksomheder, selv om de rent faktisk godt kan være det. På den anden side udnævnes de to »personligheder« som repræsentanter for branchens to sider; de øvrige medlemmer udnævnes som repræsentanter for de faglige organisationer, der har bragt deres navne i forslag. Bekendtgørelserne omtaler dem som »delegerede« og bestemmer, at ingen, der driver virksomhed som grossist, mægler, brænderi eller andet tilsvarende, kan »repræsentere« producenter og omvendt. BNIC's vedtægter bestemmer, at et medlems hverv automatisk kommer til ophør, såfremt den pågældende ophører med at drive den virksomhed eller være medlem af den organisation, der var grundlag for hans udnævnelse.

BNIC's advokat har bestridt denne måde at anskue BNIC-medlemmernes stilling på. Efter hans opfattelse har medlemmerne ikke noget mandat fra de faglige organisationer, men er udnævnt af ministeren. Dette er efter min opfattelse ikke overbevisende. Et medlem kan fortsat repræsentere en faglig organisation, selv om hans hverv beror på en ministeriel beslutning. Dernæst gøres det gældende, at medlemmerne er udnævnt ved navn i deres personlige egenskab og ikke som repræsentanter. På den anden side anerkender BNIC's advokat, at medlem-

merne faktisk »repræsenterer« de forskellige sider af cognac-industrien. Det gøres således, så vidt jeg forstår, gældende, at medlemmerne af BNIC udnævnes for at repræsentere de økonomiske interesser for de forskellige led i cognacindustrien, men at de formelt ikke udnævnes som repræsentanter for bestemte virksomheder eller faglige organisationer.

I sidste ende er det naturligvis de franske domstole, der må afgøre, i hvilken egenskab, medlemmerne af BNIC optræder. Efter begge synspunkter forekommer det mig imidlertid, at der her er tale om en sammenslutning af virksomheder i den forstand, som artikel 85 lægger til grund.

Hvis de faglige organisationer, der udfærdiger lister med kandidater, selv er at anse som virksomheder, må de to grupper i BNIC efter min opfattelse anses som sammenslutninger af virksomheder. I dette tilfælde er de beslutninger, der træffes i BNIC, vedtagelser inden for sammenslutninger af virksomheder. Hvis de faglige organisationer ikke er »virksomheder«, forekommer de mig dog at måtte anses som sammenslutninger af virksomheder. De to respektive grupper i BNIC og BNIC selv kan, som det er gjort gældende på Guy Clair's vegne, anses som sammenslutninger af sammenslutninger af virksomheder. Dette bringer dem ikke uden for konkurrencereglerne anvendelsesområde. Artikel 85, stk. 1, skal ikke fortolkes snævert som kun omfattende »sammenslutninger af virksomheder«. Bestemmelsen omfatter også »sammenslutninger af sammenslutninger af virksomheder«. Var dette ikke tilfældet, ville det være nemt for virksomheder at omgå konkurrencereglerne. Det rigtige må være, at selv om en sammenslutning af sammenslutninger af virksomheder i formen kan være forskellig fra en sammenslutning af virksomheder, så er der indholdsmæssigt ingen forskel og ingen grund til at udelukke anvendelsen af artikel 85.

Det afgørende er, at medlemmerne af de to grupper i BNIC kommer til enighed om brancheaftalens indhold på grundlag af de

økonomiske interesser hos de forskellige dele af cognacindustrien, hvilket af gavn om end ikke i form gennem de faglige organisationer gør dem til repræsentanter for virksomhederne i branchen. Dette blev i realiteten anerkendt af BNIC's advokat under den mundtlige forhandling. Den omstændighed, at aftalen kan »udvides« og udstyres med en særlig eller anderledes retskraft, udelukker ikke, at den er en aftale eller en vedtagelse i den forstand, artikel 85 lægger til grund. Den offentligretlige side af prisfastsættelsen indtræder først efter, at brancheaftalen er indgået. Den omstændighed, at finansministeren kan nægte at tiltræde udvidelsen af en brancheaftale, således som det skete i produktionsåret 1982/83 — antagelig fordi de fastsatte priser var for høje og uforenelige med den franske regerings inflationsbekæmpende politik — bekræfter i høj grad, at en vedtagelse allerede foreligger i den brancheaftale, der er indgået af virksomhedernes repræsentanter og under hensyntagen til disses økonomiske interesser. Den pågældende brancheaftale omfattes af traktatens artikel 85, stk. 1.

Var jeg kommet til det resultat, at der ikke forelå nogen »vedtagelse« som omhandlet i artikel 85, stk. 1, f.eks. fordi BNIC strengt taget ikke kunne anses som en »sammenlutning af virksomheder«, måtte jeg undersøge, om forholdene var sådan, at BNIC ved at fastsætte priser, som vinavlere og forhandlere overholdt, deltog i en samordnet praksis, der er forbudt efter artikel 85, stk. 1.

Selv om det første af de forelagte spørgsmål henviser til, at brancheaftalen er underskrevet af præsidenten for BNIC, fremgår det af selve aftalen, at dette ikke er tilfældet. Aftalen er undertegnet af repræsentanterne for de to grupper i BNIC og direktøren for BNIC, som i henhold til artikel 9 i BNIC's vedtægter er en fra præsidenten for BNIC

forskellig person. Der synes at være enighed om, at direktøren ved sin underskrift bekræfter rigtigheden af aftalens indhold. Der findes ikke noget krav om, at han skal meddele dokumentet sin underskrift. Direktøren sender herefter aftalen til den kommitterede, således, at sidstnævnte kan forelægge den med henblik på udvidelse. Under disse omstændigheder er direktørens underskrift uden betydning for anvendelsen af artikel 85. Det samme forekommer at være tilfældet, såfremt aftalen var undertegnet af præsidenten.

Det tredje af de forelagte spørgsmål lyder: »Skal fastsættelsen af en mindsteindkøbspris for spiritus anses som egnet til at påvirke samhandelen mellem medlemsstater og at have til formål eller til følge at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet, når den spiritus, der er omfattet af aftalen af 7. november 1980, opfylder kravene for den kontrollerede oprindelsesbetegnelse cognac, og når der tages hensyn til cognac'ens karakter som en spiritustype, som er fremstillet på grundlag af druer, og som næsten udelukkende nydes rent?«

Nærværende sag angår fastsættelsen af priser for den spiritus, der bruges til sammenstikning af cognac, medens brancheaftalen tillige fastsætter priser for den vin, der bruges i destillationen, destillationsomkostningerne samt prisen på det færdige produkt. På BNIC's vegne er det gjort gældende, at der ikke foreligger nogen påvirkning af samhandelen mellem medlemsstater, for så vidt som prisfastsættelsen 1) angår omsætningen af halvfærdige produkter (dvs. den spiritus der bruges ved sammenstikningen af cognac), der normalt ikke afsættes til forbrug eller forhandles uden for Cognac-området, 2) har ringe betydning for forbrugerne, og 3) sikrer, at dyrkerne opnår en rimelig levestandard, stabiliserer markederne samt sikrer forsy-

ningsevne. BNIC har navnlig henvist til den meddelelse af klagepunkter, den modtog fra Kommissionen under den procedure, der førte til Kommissionens beslutning 82/896/EØF af 15. december 1982 (EFT 1982 L 379, s. 1). Heri gav Kommissionen udtryk for den opfattelse, at fastsættelsen af mindstepriser for vin bestemt til destillation og for spiritus ikke påvirkede samhandelen mellem medlemsstaterne i væsentlig grad. Guy Clair's advokat gør derimod gældende, at denne prisfastsættelse påvirker samhandelen mellem medlemsstater, fordi cognac konkurrerer med andre spirituosa såsom whisky, og fordi indkøbsprisen for den spiritus, der bruges til sammenstikning af cognac, indgår med 40-50% i salgsprisen for en flaske cognac og med 60-70% i salgsprisen for cognac på fad. Hertil kommer, at der intet er til hinder for at opkøbe spiritus med henblik på sammenstikning uden for Cognac-området eller selv uden for Frankrig. På Kommissionens vegne er det blevet anført, at fastsættelsen af mindstepriser for spiritus begrænser konkurrencen mellem producenter af spiritus og mellem grossister med hensyn til disses indkøbsomkostninger. Denne konkurrencebegrænsning rammer prisen på det færdige produkt, fordi spiritusprisen er den væsentligste bestanddel i cognacprisen. Samhandelen i Fællesskabet kan herved påvirkes, selv om spiritussen ikke handles over grænserne, fordi 50% af den cognac, der fremstilles af spiritussen, omsættes i de øvrige medlemsstater.

Artikel 85, stk. 1, forbyder foranstaltninger, der kan påvirke handelen mellem medlemsstater, og som har til formål eller til følge at hindre, begrænse eller fordrøje konkurrencen, herunder udtrykkeligt sådanne, »som består i: direkte eller indirekte fastsættelse af købs- eller salgspriser eller af andre

forretningsbetingelser«. Brancheaftalen indebærer efter min opfattelse en begrænsning af konkurrencen, der er af den i artikel 85, stk. 1, omhandlede art. Den omstændighed, at der er tale om prisfastsættelse for et bestemt produkt fra et nøje afgrænset geografisk område (Cognac-distriktet), medfører ikke i sig selv, at den er uden betydning for handelen mellem medlemsstater. Den omstændighed, at cognac sædvanligvis nydes rent, udelukker ikke, at cognac er i konkurrence med andre varer, eller at forskellige cognac'er konkurrerer med hinanden.

Betingelsen om at foranstaltningen skal kunne påvirke handelen mellem medlemsstater, er opfyldt, såfremt »det på grundlag af samtlige objektive, retlige eller faktiske forhold kan forudses med tilstrækkelig sandsynlighed, at aftalen direkte eller indirekte, aktuelt eller potentielt kan øve indflydelse på varehandelen mellem medlemsstaterne« (sag 56/65 Société technique minière/Maschinenbau Ulm GmbH, Sml. 1965-1968, s. 211, navnlig s. 216). Følgelig er det tilstrækkeligt, at foranstaltningen er egnet til at påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne (se f.eks.: sag 19/77, Miller International Schallplatten GmbH/Kommissionen, Sml. 1978, s. 131, præmis 15, sag 126/80 Salonia/Poidomani og Giglio, Sml. 1981, s. 1563, præmis 17, og sagen Züchner, præmis 18). Såfremt formålet med foranstaltningen findes at være at hindre, begrænse eller fordrøje konkurrencen, er det ikke nødvendigt at undersøge, om den faktisk har en sådan virkning (f.eks.: forenede sager 56 og 58/64, Consten og Grundig/Kommissionen, Sml. 1965-1968, s. 245, navnlig s. 253). Omvendt, såfremt foranstaltningen ikke har et sådant formål, må det undersøges, om påvirkningen af konkurrencen er mærkbar eller væsentlig. For at afgøre formålet med

en foranstaltning, er det ikke nødvendigt at undersøge parternes hensigter eller vilje. Det er tilstrækkeligt, såfremt foranstaltningen efter sin art hindrer, begrænser eller fordrejer konkurrencen (jfr. sagen Maschinenbau Ulm anførte sted s. 216, sagen Miller, præmis 7, og sag 61/80, Coöperatieve Stremmel- en Kleursel-fabriek/Kommissionen, Sml. 1981, s. 851, præmisserne 12 og 13).

I sag 168/78, Kommissionen mod Frankrig, Sml. 1980, s. 347, fandt Domstolen, at cognac i hvert fald delvis konkurrerer med andre alkoholholdige drikkevarer, hvoraf nogle, såsom armagnac, er fremstillet i Frankrig, og andre, såsom whisky, grappa og genever, er fremstillet i andre medlemsstater. Herudover konkurrerer de forskellige cognacmærker indbyrdes. Disse produkter og de forskellige cognacmærker konkurrerer såvel på det franske marked som på markederne i de andre medlemsstater. Det synes ubestridt, at fællesmarkedet som helhed aftager ca. 52% af det samlede salg af cognac med en udførsel til de ni andre medlemsstater, der repræsenterer ca. 40% af den samlede eksport, samt at handelen med cognac og konkurrerende spirituosa mellem medlemsstaterne beløbsmæssigt er betydelig. Der synes ikke at være nogen handel mellem medlemsstater med den spiritus, der benyttes til sammenstikning af cognac, selv om muligheden for en udvikling i denne handel ikke helt kan udelukkes.

Spørgsmålet er således, hvorvidt fastsættelsen af priser i brancheaftalen kan påvirke handelen mellem medlemsstaterne og konkurrenceforholdene på det fælles marked ved at påvirke a) priskonkurrencen mellem cognac og andre konkurrerende

spirituosa og mellem forskellige cognacmærker eller b) konkurrencen inden for selve den cognacindustrien.

Fastsættelsen af priser for den spiritus, der benyttes til fremstilling af cognac, må ses i sammenhæng med hele prisfastsættelsessystemet i brancheaftalerne. Disse dækker ethvert led i fremstillingen af cognac fra salget af vin til destillation til det første salg af det færdige produkt. Kommissionen har anført, at med den pris, Guy Clair har betalt for den pågældende spiritus, ville han have været i stand til at nedsætte sine priser på cognac på fad og i flaske med respektive 27 og 15%. Selv om man anerkender, at kvalitet og omdømme er af særlig betydning ved forbrugers valg af cognac eller cognacmærke, kan muligheden af priskonkurrence, såfremt begrænsningerne blev fjernet, ikke udelukkes, navnlig mellem cognac og cognacmærker af lavere kvalitet eller omdømme.

Det synes klart, at en vedtagelse, der fastsætter prisen på råspiritussen, er egnet til at påvirke prisen på det færdige produkt og følgelig samhandelen mellem medlemsstaterne. Selv om konkurrencebegrænsningen i visse brancher vil kunne mærkes af virksomheder, der kun virker i en medlemsstat, synes handelen med cognac mellem medlemsstaterne at kunne påvirkes i mærkbar grad på grund af omfanget af udførslen af cognac fra Frankrig til de øvrige medlemsstater, hvilket dog naturligvis i sidste ende er et spørgsmål, den nationale ret skal afgøre. Kun såfremt virkningen er ubetydelig, kan der bortses fra konkurrencebegrænsningen. Efter det for Domstolen oplyste forekommer dette usandsynligt.

Kommissionen har allerede med sin beslutning 82/896/EØF afgjort, at fastsættelsen af mindstesalgspriser for cognac selv strider mod artikel 85, stk. 1, og følgelig er ugyldig efter artikel 85, stk. 2. Selv om fastsættelsen af priser for det færdige produkt i sig selv var forenelig med artikel 85, ville fastsættelsen af priser for det halvfærdige produkt dog fortsat være egnet til at begrænse konkurrencen ved at forøge de samlede omkostninger i forbindelse med fremstillingen af det færdige produkt.

Helt bortset fra indvirkningen på cognacprisen kan fastsættelsen af prisen på den spiritus, der indgår i fremstillingen af cognac, i sammenhæng med fastsættelsen af priser i de forudgående produktionsled påvirke konkurrencen mellem forhandlere ved at begrænse eller neutralisere konkurrencemæssige fordele som f.eks. omsætningsstørrelse. En sådan fastsættelse kan også have tendens til at begunstige større virksomheder, som må påregnes bedre at kunne bære forøgede omkostninger, og til at hindre opkomsten af nye forhandlere eller mærker på markedet. I et vist omfang

vil de forhandlere, prisfastsættelsen i produktionsleddene er til skade for, imidlertid være beskyttet mod den fulde virkning af konkurrencefordrejningen, såfremt prisen på det færdige produkt også er fastsat. Dette forstærker imidlertid virkningen af konkurrencefordrejningen på Fællesskabets konkurrencestruktur, uanset i hvilket omfang virkningen afbødes for den enkelte virksomheds vedkommende. Under den mundtlige forhandling fremhævede BNIC's advokat brancheaftalens gunstige virkninger på cognacindustrien, navnlig dennes funktion med hensyn til at bringe udbud og efterspørgsel i balance og at sikre en rimelig indkomst for vinavlerne. Afhængigt af omstændighederne er dette forhold, der kan begrunde aftalens fritagelse fra forbudet efter artikel 85, stk. 3, såfremt brancheaftalen var blevet anmeldt til Kommissionen. For Domstolen er det imidlertid oplyst, at den kommitterede havde bestemt, at BNIC ikke skulle foretage sådan anmeldelse, idet dette ville indebære en anerkendelse af, at artikel 85 var anvendelig. Der kan som følge heraf i sagen ej heller klages over de uheldige virkninger, undladelsen af at foretage anmeldelse eventuelt har.

Af de anførte grunde bør de forelagte spørgsmål efter min opfattelse besvares således:

- 1 og 2) Fastsættelsen af priser i en brancheaftale indgået mellem en gruppe vinavlere og forhandlere, der er oprettet i overensstemmelse med reglerne for Bureau National Interprofessionnel du Cognac, udgør en vedtagelse inden for en sammenslutning af virksomheder, jfr. EØF-traktatens artikel 85, stk. 1, uanset at sådan aftale tillige undertegnes af præsidenten eller direktøren for BNIC.
- 3) Fastsættelsen af mindstepriser for spiritus bestemt til fremstilling af cognac kan være egnet til at påvirke handelen mellem medlemsstater og kan have til formål at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet, såfremt en sådan fastsættelse af mindstepriser, enten i sig selv eller i sammenhæng med andre foranstaltninger gældende for

fremstillingen af cognac, bl.a. vedrørende priser, har mere end en blot ringe indvirkning på salgsprisen for cognac eller på forhandleres mulighed for at konkurrere indbyrdes.

Afgørelse om parternes omkostninger for den forelæggende ret tilkommer det denne at træffe. Domstolen bør ikke træffe nogen afgørelse om Kommissionens omkostninger.